

dr hab. Bartosz Frączek prof. UJD
Katedra Malarstwa
Wydział Sztuki
Uniwersytet Humanistyczno – Przyrodniczy
im. Jana Długosza w Częstochowie
dziedzina sztuki
dyscyplina sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Częstochowa 22.08.2022

Recenzja rozprawy doktorskiej
Pani mgr Justyny Rebelki - Czapiewskiej sporządzona
w związku z przewodem doktorskim,
w dziedzinie sztuki,
w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki wszczętym przez Radę
Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Uniwersytetu Mikołaja
Kopernika w Toruniu.

Przesłana dokumentacja:

1. Egzemplarz rozprawy doktorskiej w formie papierowej.
2. Rozprawa doktorska w formie cyfrowej
3. Streszczenie rozprawy doktorskiej w formie cyfrowej
4. Prezentacja uzupełniająca zawierająca przykłady prac malarskich oraz biogram artystyczny w formie cyfrowej

Praca doktorska

Praca doktorska pt.: *KOSMOGONIE. Język abstrakcji w budowaniu harmonii przestrzeni malarskiej oraz w autorskich poszukiwaniach wartości estetycznych i duchowych* składa się z rozprawy zawierającej odautorski tekst wyjaśniający, gdzie znajdują się źródła inspiracji, któredy prowadzą ścieżki poszukiwań twórczych oraz jakich powiązań duchowych i estetycznych autorka doszukuje się w kontekście światowego dziedzictwa artystycznego.

Jako pracę artystyczną autorka wskazuje 11 płócien o formacie 130 x 100 cm. w tym 5 to nowe płótna: *Kosmogonie*, z podtytułami *Relikt* lub *Cosmopolis* natomiast pozostałe 6 to 2 tryptyki z cykli *Konstelacje* oraz *Fazy księżycy-Konfiguracje* ze starszego okresu aktywności twórczej, oraz 3 wielomodułowe obiekty o nieregularnej i zmiennej (w zależności od zakomponowania i przedstawienia elementów składowych) budowie, zatytułowane: *Nieskończoność* i *Zaćmienia*, (wszystkie w technice olejnej na płótnie).

Autorka pokazuje również w swej pracy, fotografie możliwej prezentacji dzieł poza ścianami galerii: na łące, w lesie, na plaży. Włączenie starszych prac do wskazanego ocenie zestawu, ma zapewne na celu pokazać zmiany w koncepcji budowy obrazów i rozwój artystyczny doktorantki.

Encyklopedia PWN wskazuje następujące znaczenie hasła KOSMOGONIA:

kosmogonia

[gr.],

dział astronomii badający pochodzenie oraz ewolucję obiektów astronomicznych i ich układów;

kosmogonia

[gr.],

ogólna nazwa poglądów przednauk., filoz. i rel., których przedmiotem jest powstanie i ewolucja Wszechświata;

astronomia

*[gr. ástron 'gwiazda', nómos 'prawo'],
nauka przyrodnicza, której przedmiotem badań są ciała niebieskie, ich rozkład i ruchy w przestrzeni, pochodzenie, budowa oraz ewolucja,
a także Wszechświat jako całość.*

Doktorantka przekłada na język artystyczny wyżej cytowane znaczenia poszukując w swych pracach kosmicznego ładu, porządku, układu wzajemnego oddziaływania elementów czy napięć kolorystycznych. Większość prac zrealizowana jest w tonacjach błękitu użytego w tle, z elementami w postaci zgeometryzowanych form o intensywnej barwie w kontrze na pierwszym planie.

Autorka w swej pracy pisze: „*Od lat eksploruję w malarstwie motyw otwartej przestrzeni, który uzyskuję i podkreślam różnymi tonami błękitu. Błękit jest dla mnie jednym z ważniejszych środków wyrazu i jest obecny w moim malarstwie od zawsze bez względu na formę i tematykę prac*”. Przywołuje to myśl Yvesa Kleina, dla którego błękit stał się sensem życia, a poszukiwana przez niego przestrzeń otrzymała oblicze pustki. Błękitny Kolor Kleina (International Klein Blue) miał stać się z resztą później jej symbolem. Poszukując odniesień do innych artystów, których artystka w swej pracy wymienia z nazwiska jak: Mark Rothko, Ad Reinhardt, Barnett Newman czy Robert i Sonia Delanuay, dostrzegłem powiązania również z Joanem Miro w pracach o podtytule *Relikt* czy też z starohinduskim obrazem związanym z systemem astrologicznym pt.: *Dom księżycowy* którego nieregularny układ boków przypomina mi kompozycję pt.: *Nieskończoność*.

W dyptyku *Cosmopolis* autorka buduje swoją wizję miast dalekiego uniwersum zestawiając ze sobą formy geometryczne, często o nieregularnych ostrych krawędziach, przywołujące mi na myśl industrialne wieżowce czy też rozbłyski supernowej. Kompozycje uzupełniane różnorodnej wielkości kołami o zmiennej kolorystyce, kojarzyć się mogą z pulsującymi kwazarami, często pojawiają się również wielobarwne pasy, krzyżujące się lub tworzące przesuniętą oś obrazu. Zastosowanie perspektywy kulisowej pozwala autorce na stworzenie iluzji głębi. Elementy te budują obraz niejako chaotycznie (miasto – dzieło rąk ludzkich w opozycji do kosmicznego porządku). Nie ma tu człowieka, ale panujący chaos może sugerować jego obecność. Zagęszczenie form i światła, lekko niepokoi, moje skojarzenia biegną w stronę dystopii Łowcy Androidów

z Cyberpunkiem Billiego Idola w tle. Zadaję sobie pytanie: Czy człowiek podbija kosmos budując w nim swoje miasta czy też go niszczy, zaburzając jego odwieczny ład i porządek? Czy nie to samo uczynił w mikroskali czyniąc sobie Ziemię poddaną?

Tryptyk zatytułowany *Relikty* oddziałuje na mnie dużo lżej niż *Cosmopolis* ze względu na zastosowanie większej ilości kolorowych miękkich linii. Falujących i zwiewnych. Jak w kosmicznej pustce unoszące się swobodnie przedmioty w stanie nieważkości. Formy kojarzą mi na z pracami Joana Miro czy też Paula Klee. Spiralne linie mogą symbolizować, podobnie jak w obrazie *Drabina Jakubowa* Wiliama Blake'a schody do nieba;

Gdy nas kręta ścieżka wiedzie - *Stairways to Heaven* – meandry ludzkiego losu, kondycji człowieczeństwa, drogi, która przed nami...

Wieloelementowa praca zatytułowana *Nieskończoność*, w skład której wchodzi różnorodnie komponowane obrazy niewielkich rozmiarów są niejako kontrpropozycją do pracy zatytułowanej *Zaćmienia*. Po jednej stronie autorka pokazuje, że z gotowych elementów może zbudować multiwersum propozycji malarskich wzbogacanych jeszcze o kontekst ich pokazania (las, łąka, plaża), po drugiej stronie widzimy porządek zbudowany z prostych form geometrycznych z jedynym pustym czerwonym akcentem barwnym. Kolorystyka elementów użytych w *Nieskończoności* jest żywa i oparta na podstawowych kolorach. W obrazach zatytułowanych *Konstelacje* pojawia się chromatyczna forma pasowego krzyża wokół której pojawiają się pulsujące barwne kręgi. Za Frutingerem: krzyż jest symbolem zespolenia linii poziomej - żeńskiej, pasywnej z linią pionową, aktywną – męską. Ale zagłębiając się dalej oprócz symbolu Męki Pańskiej pozioma kreska to wyczekująca postawa ludzkości zaś pionowa boże działanie. Creator Mundi, puścił w ruch koła czasu i dał człowiekowi wolną wolę. Właśnie ta wolna wola pozwala artystom na nieograniczoną wolność twórczą z której Pani Justyna Rebelka - Czapiewska korzysta. Świat jej obrazów nie powstał w 6 dni, jej poszukiwanie trwa. Jak sama zaznacza w tekście swej dysertacji z jednego obrazu wynika następny. To właśnie tak działa świadomy artysta. Wyciąga wnioski, koryguje błędy, szuka nowych rozwiązań formalnych i kolorystycznych. Wie, że prezentowane prace to pewien etap, który jest przedsiönkiem następnego. Parafrazując Neila Armstronga, jej mały krok nie jest ważny dla ludzkości, ale jest skokiem dla niej samej.

Podsumowanie:

Oba elementy pracy doktorskiej: artystyczna i opisowa stanowią komplementarną całość.

Obrazy połączone wspólnym mianownikiem kolorystycznym tła, tworzą jeden zwarty mikrokosmos malarski w którym porusza się Pani Justyna. Rozważania i poszukiwania zarówno formy jak i kompozycji są codziennym chlebem artysty. To istotne, że działania te ciągle zachodzą w jej pracy artystycznej.

Część opisowa pracy wskazuje na wysoką znajomość poruszanej problematyki. Stosując liczne odniesienia do zagadnień z obszaru kultury i sztuki, autorka z dużą świadomością posługuje się przykładami dzieł i sylwetek artystów. Język pisemnej pracy jest czytelny i zrozumiały. Jedyną wadą, jest dosyć nieprecyzyjne i enigmatyczne kwalifikowanie prac zaprezentowanych w pracy pisemnej. Można się tylko domyślać co autorka miała na myśli i mam nadzieję, że właściwie zrozumiałem jej intencje.

W pełni popieram nadanie Pani mgr Justynie Rebelce – Czapiewskiej stopnia Doktora Sztuki w Dyscyplinie Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki, a wniosek w tej sprawie przekazuje Szanownej Radzie Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

